

πης κατέλιπε μνημεῖα, τὴν γλαφυρότατα καὶ μετ' ἐμβριθείας κριτικῆς ἀξιοζήλου γεγραμμένην Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, τὸν Δῆμον, δημοτικὸν κλέφτικον ποίημα, ὁσιάνειον ἀποπνέον ἄρωμα, καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ, λόγους ἐκφωνηθέντας πρὸ πάντων ἐπὶ τῷ θανάτῳ μεγάλων τῆς ἐπαναστάσεως ἀνδρῶν, καὶ ἐν οἷς ὑπὸ τὸν εὐφραδῆ ῥήτορα διαγινώσκει πᾶς εὐχερῶς τὸν φλογερὸν ποιητὴν.

Καθῆκον ἡμῶν κρίνομεν, πρὸς τῇ εἰκόνι τοῦ περικλεοῦς τούτου ἀνδρὸς νὰ παραθέσωμεν καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ νεκροῦ αὐτοῦ ἐκφωνηθέντας λόγους, διότι ἐξεφωνήθησαν ὑπ' ἀνδρῶν ἐργασθέντων μετ' αὐτοῦ καὶ συμβουλευθέντων, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὑπὲρ πάντα ἄλλον γνωριζόντων τοῦ ἀνδρὸς τὸν χαρακτήρα καὶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐκτιμώντων αὐτόν.

Καὶ ὁ μὲν Κύριος Θρασύβουλος Α. Ζαῦτης ἐξεφώνησεν ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ τὸν ἀκόλουθον ἐπικήδειον λόγον.

«Περικλεῆς ἀνὴρ τοῦ ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως τῆς Ἑλλάδος ἀγίου ἀγῶνος, ῥήτωρ ἐπιφανὴς τῶν Ἐθνικῶν Βουλῶν, ἱστορικὸς διάσημος τῆς παλιγγενεσίας, μεταδίδων ἤδη εἰς τὴν ἀθανασίαν, συγκαλεῖ σήμερον ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ ναῷ ἅπασαν τὴν πρωτεύουσάν τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου. Ἐμοὶ δὲ συνδεομένῳ μετὰ τοῦ ἐνδόξου νεκροῦ διὰ φιλίας πατρώας καὶ ἀναμνήσεων γλυκυτάτων ἡμισείας ὅλης ἐκατονταετηρίδος ἐπεβλήθη τὸ λυπηρὸν καθῆκον νὰ ἀποχαιρετήσω διὰ συντόμου λόγου τὸν Σπυρίδωνα Τρικούπην.

«Ὁ Σπυρίδων Τρικούπης κατέχει ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἱστορίᾳ τῆς ἡμετέρας πατρίδος περίβλεπτον θέσιν. Ἐγεννήθη ἐν τῇ ἱερᾷ χώρᾳ τοῦ Μεσολογγίου, τῇ προωρισθείσῃ ὑπὸ τῆς θείας προνοίας νὰ ἀναγράψῃ τὸ

ἔννομα αὐτῆς διὰ τὰ ἡρώικα ὑπὲρ πατρίδος ἔργα παρὰ τῷ ὀνόματι δύο μόνον ἴσως χωρῶν κατεχουσῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ ἐξαιρετικὴν θέσιν. Νέος ἔτι μετέβη εἰς Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν πρὸς τελειοτέραν ἐκπαίδευσιν. Ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νέου φοιτητοῦ τῶν ἰταλικῶν καὶ γαλλικῶν πανεπιστημίων ἔβραζεν ἤδη τὸ αἶσθημα ἐκθύμου φιλοπατρίας. Ἐνῷ δὲ ἐσπούδαζεν ἐκεῖ, ἡ φιλοπατρία του ἡσθάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ ἀνάψῃ τὸ πῦρ τῆς ἐλευθερίας εἰς τὰ

σπλάγχνα ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ γένους. Ἐν Παρισίοις εἰσέτι διατρίβων ἐξέδωκεν εἰς κοινὴν γλῶσσαν τὸ κλέφτικον ποίημα «ὁ Δῆμος» ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὁποίου ἔθηκε τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο δίστιχον.

«Πόσο γλυκὸς ὁ θάνατος,
'πῶρχει' ἀπὸ τὸ βόλι
Τὸν θάνατον ἔς τὸν πόλεμον
τιμὴ τὸν ἔχουν ὅλοι».

«Μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν του ἐπανῆλθεν εἰς τὴν καιομένην Ἑλλάδα. Εὐρύς αἶδιον ἠνεώχθη τότε εἰς τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν παιδείαν τοῦ περικλεοῦς ἀνδρός.

Τὸ Μεσολόγγιον ἐπεμπεν αὐτὸν ἀντιπρόσωπον εἰς τὰς βουλὰς τῆς Ἑλλάδος. Εἶχεν ἡ Ἑλλὰς καὶ τότε τὸ βῆμά της ὑπὸ τὰς πυρτοκαλέας τοῦ Ἀστρους καὶ τῆς Τροϊζήνος καὶ ὑπὸ τὸν θόλον τοῦ βουλευτικοῦ τοῦ Ναυπλίου. Τὸ βῆμα δὲ ἐκεῖνο ἦτο βῆμα τῆς ἀληθείας, ἀφ' οὗ ἀντήχουν καθ' ὅλην τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος καὶ ἡ σωτηρία αὐτῆς. Πρυτάνεις τοῦ ἔθνικοῦ ἐκείνου βήματος δύο κυρίως ἀνεδείχθησαν ἄνδρες, ὁ Κωνσταντῖνος Ζωγράφος καὶ ὁ Σπυρίδων Τρικούπης. Τοῦ πρώτου τὸ φλέγμα, ἡ αὐστηρὰ εἰρωνεία, τὸ ἀρρενωπὸν τοῦ λόγου τοῦ δευτέρου ἡ ἀφέλεια, τὸ φυσικόν, ἡ χάρις ἐκάλυναν τὸ βῆμα τῆς ἐπαναστάσεως. Δυστυχῶς ἡ ἑλλειψίς μέσων ἐκώλυσε τὴν μεταβίβασιν τῶν συζητήσεων ἐκείνων, ἐν αἷς ἐπέπνεον ἡ αὐ-

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ